

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

H. 113

1-ső szám.

(ÚJ FOLYAM)

1848.

Jul. 2-án.

Kolozsv. jun. 26. Ma itt követválasztás vala. Követeink Méhes Samu és Széchényi István g.

Polgárvárosban polgáré az elsőség. Mondhatná ugyan valaki, hogy udvarias gazda a vendégnek szokta engedni.

Haj! a' mostani világ az ellenvetések, a' bogok világa; majd eljön talán a' feloldások világa is.

Mindjárt béállandó „nemzeti gyűlésünk“ sok és nehéz bog megoldására van meghíva. Ohajtottuk, sőt követeltük volna, hogy helybeli követünk ezen bog oldó gyárba legénykedhetését bizonyítsa bé.

Méhes urnak politikai hitvallását értjük; arra kötelezte őt városunk képviselő gyűlésének határozata is. Attól az eledeltől pedig, mit hitvallásnak táfalt előnkbe, mi éhen mentünk el. Minket a' tisztelt követ ur esze és ügyessége egészen más várakozásra jogosított.

M. ur hivatkozott ismert és örökségben kapott becsületes jellemére és egyéniségére. Teljesen elismerjük — de; man ist verflucht wenig, wenn man nichts, als ein ehrlicher Mann ist.

Minden esetre valami; de korán, korán sem elég.

Hivatkozott viselt követségére 's hirlapjára.

M. ur az eddigi kiváltságos nemesi diétakon kiváltságos nemesi oppositionalis követ, és hirlapja a' kiváltságos nemesi oppositio hirlapja volt.

Ez nekünk, őszintén megvaljuk, képviseleti alkotmányos pályájára legparányibb biztosítékot sem nyújt; még csak nem is mutat.

De M. ur a' mint mondá, a' közteher viselést a' diétán legelőször mondá ki.

Vigyázzon és vigyázzunk követ ur, ne hogy ezen pillanatnyi szembe szökést, untalan tartó deferentiával expialja. Erösen félünk.

Végre hivatkozott ön, függetlenségére. És, ennek bébizonyítására, nyomban azt nyilvánítá ön,

hogy Pesten a' ministeri padokon foglal helyet.

Ugyan úgy?! Ön tehát követ ur, a' nemzetgyűlést a' kormány uszályának tekinti.

Mi balgatagok! mi eddig azt hívök, hogy a' nemzetgyűlés egyik feladata, a' kormánynyal szembeni ellenörködés. Hiába! holtig tanul az ember.. Eddig az ön hitvallása.

Igen igen kívánjuk, hogy nemzetgyűlési nyilatkozatai, ennél czélszerűbbek legyenek.

Ön ugynevezett hitvallásának minden pontjai tényekre, bévégzett tényekre vonatkoztak.

Hát a' téendők? Ezekről hallgatott az irás.

Már pedig a' nemzetgyűlésnek igen igen fellelto fontos téendői, életkérdései vannak.

A' magyarhoni uniozikknek a' volt Erdélyre nézve az 5. pontban egy carta biancaja van, mely az erdélyi törvényezikkben is annak maradt. Adott-é az ön hitvallása ennek bétöltésére egyellenegy sorl?

A' nemzetgyűlésén az egy, vagy két táblai rendszer, 's az utóbbi esetben a' felső tábla alkotása kérdésének fel kell merülni. Mondott-é ön erről csak egy szót?

A' honvédelem e' gyűlésnek egyik kitűzött főtárgya. Nyilatkozott-é ön erről bár egy szót?

Tudhatja pedig, mily féltékenységgel, mily vonakodásokkal, mily előitéletekkel kellett az állítandó nemzetörtségnek küzdeni. Jól tudja ön, hogy a' nemzetörség mobilizálásának okvetlen szóba kell jönie. Hogy általában a' katonaállításnak a' jogegyenlőség és közteherviselés elveivel öszhangzásba kell alakulni. Szabad volt-é ez iránt küldöit homályban és aggodalombau hagyni?

Másik kitűzött tárgya a' törvényhozó hongyűlésnek az országos pénzviszonyok; oly tárgy, melyre nézt öntől, inkább mint bárkitől váro-

sunkban, competens szózatot vártunk. Ejtett-é róla egy betücskét?

Vallja meg, hogy ezek mind feledhetlen, mellőzhetlen pontok: miért feledte vagy mellőzte őket?

Nem említjük, hogy önnek mint tisztán polgárkövetnek (—hagyjuk a silány ellenvetést, uraim—) az akár conservativ, akár nemesi oppositionalis reactioval szemben veendő állásáról is kötelessége lesz vala küldöt értesíteni.

Bizony, ha az ön által mondottakat és elhagyottakat összevetjük, az ön politikai hitvallását sokkal rosszabbnak kell nyilvánítunk ama bizonyos cigány fohászánál, ki az ABC betűit mondá el, hogy aztán az ur isten rakjon össze belőlök magának kedve szerint való imádságot. A' betűkből alkothatni imádságot; de az ön nyilatkozatából az elmellőztek iránti véleményét nincs az az Oedipus a' ki construálni tudná.

Ne vegyük ezeket személyességnek. A' miiket mondánk, országos ügy, 's mi minden választó kerületet felszólítunk, hogy választottait a' felemlegetett tárgyakból egy kissé examinálja meg.

Ha nem teszi, úgy népképviselőtünk a' papirosan halványul el.

Ön pedig, követ ur, az önt kikiáltó választói csoportnak, mely magát az „intelligentia tömegének“ nevezé, a' kívántakkal felszólítás nélkül is tartozott volna.

Végül megjegyezzük, hogy a' mi 30,000 lakosu középvárosunkból 1400 választó iratá fel magát 's a' választó helyen megjelent legalább is — 300.

Oka részint természetes, részint mesterséges volt.

Junius 21. Audiatur et altera pars.

A bujtogató név és bujtogatási vád felette divatosná kezdett válni.

Értsük meg egymást.

Tegyünk különbséget az izgató (agitator) és a bujtogató (seditiosus, Aufwiegler) között. Ha nem, úgy O Connel bitofára való, és Wesselényi s' Kossuth üldözőinek igazuk volt.

Bizonyos szebeni levelezők bujtogatóknak bémálnak oly férfiakat, kik vagy nincsenek Szebenben, vagy ismert mérséklett emberek és a' kedélyek békítésén munkálnak.

Baricz Gy. az országgyűlés elején Kolozsvárt volt, hol nagy befolyású tagoknak tetszését nyerte. Onnan Szebenbe 's innen jun. 4-kén Brassóba haza ment. Ragalom tehát hogy a' Comenél éji gyűléseken jelen lett volna. Véleményére 's tendentiajára nézve pedig 11 év óta megjelenő hirlapjára 's nevezetesen az idei 35. 43. és 46. számokbeli vezércikkjeire hivatkozhatik.

Laurián A. Tr. maj. 19-kén indult Bécsbe 's maig sem érkezett vissza.

Dunka P. a' mellett, hogy nemzete számára jogokat, még pedig teljes jogokat igényelt, egyzersmind az unio mellett is agitált, melynek ő igazi barátja.

Az istenért ne keserítsük, idegenítsük el még azokat is, kiknek tiszta honérzetében nincs okunk kétkedni. Hiszen a' becsület drágább az életnél. Aztán mire való az a' sok fenyegetőzés bé nem bizonyított tettekkel szembe? Országgyűlési karzat, egyes követek, a' magyar journalistica bitófát kiált, halált kér hallomásra (mert fegyveres kézzel vagy vérengzésre uszítva még egyet sem kaptak); holott amaz igazi bujtogató, ki Uzonban a' két székely századot a' legvétkesebb fegytelenségre böszíté, szabadon 's büszkén jár és kél.

A' hatóságok vesszöztetének, botoztatának, börtönöztetének oláh községeket akkor a' midőn Háromszéken a' jobbágyok 6 hét óta sem tesznek semmiféle robotot; ellenben réteket, erdöket, szántókat ragadnak el földesuraktól és osztanak fel maguk közt, mint Torjánál, Bikfalván, Úzonban, Zágonban sat.

Az ily tényekből lassankint az a' hiedelem terjede az oláhság közé: a) hogy a' kincstárnak nem levén elegendő költsége a' katonaság tartására, minden ürügyet felhasznál és az oláhalukra küldi, hol étellel és itallal tartják: b)

hogy czél az oláh intelligentiára ijjeszteni, jelesebb tagjait gyanuba hozni, minél fogva egy se jöhessen választás alá. Balhiedelmek lehetnek, de ily izgatott időben könnyen gyökeret vernek 's rosz gyümölcsöket fognának teremni.

Vannak azonban oláh ultrák, kik mindenféle dolgokról álmodoznak, ezeket mi is valóságos bujtogatóknak tekintjük.

Hát vajjon nincsenek-e számos és veszélyes magyar ultrák, kik minden egyébről csak testvéries egyetértésről nem akarnak tudni 's a' kik Enyeden, Tordán sat. a' székely katonákat anynyira uszíták az oláhok ellen, hogy ezek, kivált az első hetekben szünteleni csúfságoknak, veréseknek valának kitéve?

De lássuk kik volnának a' bujtogatók.

1. Azon előkelő urak, kik alattomban maig sem akarják az uniót, hanem reactiot terveznek 's ezt oláh vérrel akarják megszerezni.

2. Azon néhány magyar ifjak, kik a' mult tavaszkor a' pornép közé vegyülve, ennek mi-veltségéhez semmikép nem mért módon beszéltek.

3. Azon oláh ifjak, kik a' zivataros martiusi napokban Petőfi verseit felfogván és utánozván, megesküvének ők is, hogy az oláh nép többé rab nem leszen. Ilyek Mikás, Butteán, Pap Sándor. Ezek elmondák hogy az oláh népről senki eddig nem gondoskodott. Féltek, hogy ha maga az oláh értelmiség nem gondoskodik, megint meg fog csalódni, mint ama hires 1847-ki urbérrel, melynek létrehozásától csak a' gondviselés örze meg. Pap S. nem hitte, hogy az erdélyi aristocratia amaz urbértől a' teljes felszabadításig akkora salto-t birjon tenni, ha hogy a' nép kérelemmel fel nem lép. Hogy a' népgyűlés nemzetigyűléssé vált, könnyen magyarázható abból, hogy Erdélyben maj. 30-ig három nemzet volt 's hogy következőleg az oláhok is hasonló törvényes nemzetiséget igénylének, mint apáik 1791-ben. Hogy azóta a' kedélyek ingerültebbek lettek, mind két részről kereshetni a' hibát. Mikás elfogatása, de el nem ítélése, sőt elfogatása okának is nem tudatása kimondhatlan

nagy befolyással volt mind a' balázsfalvi gyűlésre, mind az azutáni eseményekre. Mikást elvesztve az ifjak egy vezetőt kerestek 's feltalálák ama beteges és csupán theoriában élő Barnucz Simonban (előbb tanár, azután consist. jegyző). Ezen férfi syllogismusai útjában csupán angyalokkal és bölcséssel akar találkozni, 's legnagyobb hibája, hogy igen kevés practicus emberismerete legyen.

4. A szebeni szászok ezen körülményeket felhasználandók eltökélék a' gesztenyét az oláhok ujjakkal kaparni ki a' parázsából. Azért az unionista oláhok egy kis intriga által köszönetet szavazának a' szász nemzetnek maj. 28-kán Kolozsvárt egy petitióban, melyet az országgyűlésnek beadának. Ebből is tisztán kivetheti, hogy az oláhok ama daco-roman királyság tervét sem fogadák el, mint azt némely szász atyafiak *) ajánlják. Mert ha maga az oláh comité az ily terveknek barátja lett volna, higyjék meg önök, hogy az egész oláhság másképp fogadja vala 's lett volna módja benne.

Vajjon már azon néhány ifjak valódi bujtogatók lennének? Az igaz, hogy a' népnek magaviselete feltétlen tőlök függött, valamint a' többi intelligentiától is. De ismerjétek tetteikből. El merjük mondani, hogy ha azon ifjak, (kik a' népet a' mellett hogy kérni tanították, szüntelen féken 's csendben tartották) nem lesznek, semmi más erdélyi hatalom a' martiusi napok után még csak egy napig is a' közbékéért jót nem állhat vala. Mert már a' nép minden türelmét elvesztette volt és a' püspökök, kik által a' mult időben a' szuronyoknál sokkal biztosan lehetett fékezni, már rég elvesztették vala népszerűségüket, még pedig csupa ügyetlenségből.

Történtek mégis kihágások. — Nem tagadhatni; azonban nem több mint a' székelyeknél és

*) Lásd. Von der Union und nebenbei ein Wort über eine mögliche dacoromanische Monarchie unter Oesterreichs Krone. Hermannstadt 1848 im Mai. Hochmeistersche Buchhandl.

sokkal kevesebb mint pl. Magyarhonnak csak 3 megyéjében is a' Tiszán innen.

Azon kihágásokat communisticus mozgalmaknak szeretik tekinteni a' felületesen ítélők. Én tudakozódásaim után úgy találám, hogy legnagyobb részök robot megtagadó volt, még pedig jó remény fejében 's a' szomszéd magyarhonbeliek példájára, kik mart. óta szabadok. Kisebb részök pedig azon szántókra 's rétekre volt irányozva, melyekről a' falusiak tisztán tudták, hogy nem rég vagy colonicaturák vagy közhelyek valának, de a' földesurak kivált 1820-an innen elfoglalták. Legkisebb része a' kihágásoknak végre boszszuvágyból eredett oly helyeken, hol földesur, vagy sokkal gyakrabban udvari tisztek hallatlanul zsarolták a' szegény földnépét. Mind ez nem communismus. 'S általában rosszaság vagy balgaság a' földmivelőnél communismust keresni: annál a' kinél a' tulajdonjognak legbensőbb leghatalmasb érzéke uralkodik.

Ezeknél fogva kérjük a' kormányt és hazafiakat, nyuljunk engesztelő és nem boszszus esz-közökhöz. Értsünk egyet. Ne higgyünk minden pletyka levelezőnek. 'S ha némely oláh ifju boszszujában, mivel apja elfogásáról éppen akkor kapa tudósítást, hadarász és fenyegeti a' magyar nemzetet, nem kell felejteni, hogy az oláhok közt is már néhány év óta azon hir terjedt el, mintha feltett czél volna őket vagy vándorlásra, kényszeríteni, vagy ki is irtani, hogy az egész mezőséget bé lehessen telepíteni székelyekkel. Ezen hiedelmet a' legújabb esetek, valamint Berzenczei urnak telepítési terve még inkább megerősíté.

A' nemzetiséget is, légyen bár erény vagy csak korság, ne bántuk. Név szerint az iskolák általi magyarosítási tervet hagyjuk mindenkép anynyiban. E' tekintelben is félelmet árasztott azon még 1834 óta itt ott megindított söt el is próbált terv, mely szerint sok tanult szegény magyar ifjunak jövődjét úgy biztosítsák, hogy minden faluban állitnának magyar tanodát, 's így ők az oláhoktól kapnák mindennapi kenyerüket ingyen.

Hasonló vélemény uralkodik az oláhok közt a' hivatalviselésre nézve. Hiszen a' nem rég mult is bizonyítja hogy az oláh ifjak nagyobb része, ha legjobban tudott is magyarul, különféle nepotismus és nemzeties ellenszenv következtében hivatalhoz nem juthatott. E' miatt sok kitanolt jogász, hittudós, mérnök (Laurián sat.) kéntelen volt kivándorolni.

'S hát a' képviseleti joggal nem kaczerkodunk-é már is?

Nem de jó volna ilyenén félelmeket és panaszkokat törvényhozás útján elenyésztetni. Mert igen valószínű, hogy a' közigazgatás mind azokat, kik ilyes jogokat féltének, nem fogja megnyugtani.

Igazság szerető polgár.

Külkormányi reactio tényei.

Jellacsics Innsbruckba érkezett. A' polgárság megzenészte, a' camarilla fényes ünnepélylyel elfogadta, Eszterházy Pált, ő felsége oldala melletti ministerünket a' conferentiából kizárta.

A' katonaság ruházatára szükséges posztó, mely az önkéntes sereg alakítása kezdetén meg volt 's melyet a' ministerium annak számára használatul ki is rendelt, a' raktárból — eltűnt.

1500 borju-tarisznya, melyet Baldacci ezredes számba vett 's letartoztatni parancsolt — elveszett.

A' ministerium biztost küld Mezőhegyesre 's az ország közepén egy ezredes a' ministerium hatóságát el nem ismeri.

Kell-é több? — Félünk hogy lesz még elég. Ha mi ministerium volnánk mit tennénk?

Külsőkről nem szólunk. Ezek ellen Battyány tudvalevő erélyes nyilatkozatával megkezde a' dolgot; bár folytatná!

A' belső engedetlenek ellen, minthogy az ily dolgok okait a' „hátha“ban és „ki tudja“ban véljük rejleni, a' következőt tennők.

Mikor parancsolunk valamit, az illetőnek két utat nyitnánk.

Ha rögtön teljesíti, elfogadunk tőle egy innepélyes óvást, melylyel sorsát egy újan felépülő Kolowrath ellenében biztosíthassa.

Ha pedig ezen biztosítékkal is vonakodik engedni, rögtön kurta vasba és magános fogságba vele, hogy elmélkedhessék az 1848-i politika elvei felett.

Hát nem lehet a' táblabíró politikából is tanulni valamit?

Bureaucratiai reakciók.

Ezek főként a' követválasztásoknál játszódnak a' szerepet. Két ténytet instar plurium.

A' Pülöp-, Szabadszállási, és Künszentmiklósi urak nagyrésze, miként azt 200 egy néhány polgár panaszképpen felterjeszté, Petőfi Sándorról a' Künszentmiklósiak és Laczháziak jelöltjéről minden kigondolható becstelenítő rágalmat terjesztettek a' nép közt, hogy P. lázító, hazáruló, orosz kém 'sat. 'S mind ezek ellen a' szabad felszólalástól a' helybeli tanácsok Szabadszálláson és Sz. Miklóson eltűntek, sőt a' népet annyira úszították, hogy P-it agyon veréssel fenyegették 's a' főbíró azt mondta, hogy ha tüstént el nem takarodik, életéért sem felelnek; sőt az ellenfél a' P. választóit is azzal fenyegette, hogy agyonveri ha szavazni mer.

Kolozson a' nyilvános választást oly szobában vitték véghez, hol egynéhány embernél több nem fér. A' főbíró egy egyént, ki a' (künn) egybegyűlt népnek a' magyar törvényzikket magyarázta, torkon ragadott 's a' népnek kelle kimentenie. Igaz hogy ezen egyén a' tanács jelöltje ellenébe fellépő volt.

Innen is petitio megy fel.

Nádorunk Széchenyivel és Ötvössel jun. 18. ismét Innsbruckba utaztak.

Miért? Nem írják. Tán ismét czédula kell hogy a' Neugebäudeből egy ágyut ki lehessen hozni.

Quousque abutimini?

Meddig bánnak vajjon a' hatalmasok a' né-

pekkel úgy mint egy lelkiismeretlen lócsiszár vagy egy alkuvó zsidó?

Ferdinánd cs. a' legtovényesb és nyilvános innepélylyel teljes hatalmu kir. helytartót és független ministeriumot ada Magyarországnak. És imé camarillája ármányai miatt a' ministeriumnak megannyi Handbilettel kell engedelmességet köldulni; de korán sem mindig — szerezni. Exemplum ut Jellaetics.

A' porosz király miután félreértésből (?! emlékezik olvasónk a' „Zsömböri“ anecdotára) népet öszszelötötte; népének akár nagylelkűségéből, akár gyávaságából ő került feljül 's miniszterekben 's alkotmányokban addig alkutt, míg a' jó berlinieknek is igen sok volt, 's egy rugással ministert és alkotmányt az ablakon kidobák.

A' nápolyi király alkotmányt mutata a' népnek 's midőn ez kezét utána nyujtá, a' felséges gyilkos karddal lecsapá.

Szeretnők már egyszer a' politikai láthatárról is egy kis derülést írhatni; de bizony a' fellegek inkább tornyosulnak mint oszlanának.

Jellaetics nagyon gyaníthatólag úgy tér meg Innsbruckból mint oda ment 's a' magyar kormánylyal épp' azon lábón lesz, mint azelőtt. Legfeljebb többje lesz egy rakás Olaszthonból megtérő katonával.

Hrabowszky nem annyira ostromolja a' szerbeket, mint a' szerbek ostromolják Hrabowszkyt. — Pestről két zászlóalj önkéntes ment segédére oly hajókon, melyeknek szélére a' magyar zsiron hízó gőzhajózási társaság karfát sem méltóztatott csináltatni.

A' muszka, hir szerint, Lengyelországban szüntelen központosítja az erejét. Elein 100 — 150 ezerről beszéltek, most már 240 ezerre teszik katonái számát. Némelyek szerint Posenbe akar béütni Schleswigért; mások attól tartanak hogy Magyarországon át menyen Bécsnek.

Bukarestben forradalmi kísérlet volt, melyről alább bővebben; a' cholera is pusztit. A' bojárok tódulnak Brassóba.

A' frank köztársaság elég bonyolodott ügyei-be még egy bogot kötött vala valami ármány. Napoleon Lajost egy helyt követnek választották, másutt császárnak kiállították ki. Talán próba mélnónak akarák felhasználni a' legitimisták. A' frank nemzetnek a' szabadság chinapora helyett a' dicsőség napoleoni abrakos tarisnyáját kez-dik elébe tartogatni.

A' német szövetség ülései Frankfurtban jul. 14-dikén kezdődtek. Határozata: Németországra nézve csak egy fenntartható alkotmány lehető: a' democratiai respublica.

Szeretnők, ha a' frankfurti szövetség rész-letezné, milyen respublica az, melynek tagjai monarchiák?

Ha a' despotismus utolsó argumentuma az ágyu volt; a' szabadságé a' torlasz. Csakhogy az ágyu oly sokszor szolgált rosz ügynek 's némileg Isten uija látszik benne, hogy a' torlaszt csak jó ügy teszi megvehetlenné.

Prágának is torlaszai valának 's ezeket egy fanaticus cseh töredék állítá. Jó ügy é a' mi-veltség, a' jogegyenlőség, a' testvériség korában a' nemzetiségi küzdés?

Prága torlaszait Windischgrätz ágyui ledön-

ték. Jun. 18-kán teljes csend uralkodott a' vá-rospan; azonban nem tudni nem vihar előtti rek-kenő é?

Az Etschen túl fegyverszünet és alkudozás. Innen az osztrák fegyverek haladnak elé. Már Velenczéről is hirlik, hogy megadta volna magát.

A' bukaresti forradalom csakugyan sikerült. A' vajda is belé adta magát. Igazán é, vagy színből mig a' muszka segéd megérkezik, kér-dés. Az oláhszínék: kék, sárga, veres.

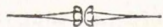
Ezek a' következő kívánatokat jelképezik: osztályok kiváltságai megszűnése; sajtó- és sze-mélyes szabadság; botozás eltörlése; földbirtok minden parasztnak az ország által adandó kárpót-lással; alkotmányozó gyűlés választás útján; fe-lelős hospodár 5 évre akarmelyik polgári osz-tályból; idegen befolyások alóli felszabadulás; és a' fényes portáhozi viszony világos kifejezése és elismerése.

Ő felsége az illyrek és szerbek mozgalmait Jellacsics jelenlétében is roszszalván, emezt tet-tei igazolása végett Hrabowszkyhoz útasítá.

A' lenne ám egy dolog, ha elmenne oda!

INDULÓ DAL.

SZEGED FELÉ.

Szeged felé hű magyarok!

Int a' szó.

Szeged felé minden magyar

A' ki jó.

Isten velünk! majd fölhaltunk

Az útra.

Egy pohár bor nem sok nekünk,

Nem soha.

Bort eleget a' magyarnak

Innya: — bort.

Hogy végezzen tűzkezével

Gazdag tort.

Szabadságért izzó harezát

Küzdí le.

Ki nem akar — teremt-uccese

Le vele.

Tette magyar!!! Forrjon össze

Szent erőd.

Foljon véred, vagy huljon le

Földre föld.

Számitsd össze az akarat

Fiait.

'S mond ki nekik: Szent a' haza —

Szent a' hit!

Hisz e' földnek büszkesége

Csak te vagy.

Tette ha méssz az erő is

Nállad nagy.

Ne hadd uralgni az átok

Halmazát.

Hogy mondhasd el: — a' magyar is

Bir hazát.

Hazánk vagyon — hazánk fölött

Szabadság!

Nem veheti el azt tőlünk

A' világ.

Istenünkre esküszünk!!! 's ez

Magyar szó.

Nem lesz többé egy magyar is

Bujdosó.

Mihál Toni.